

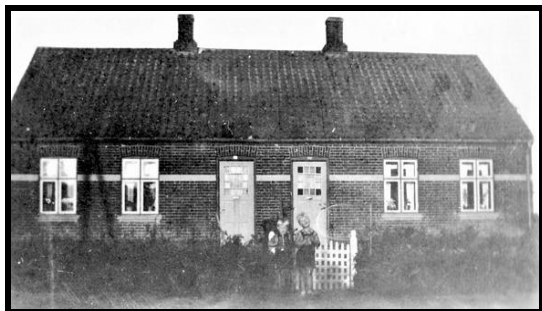

Et kalejdoskopisk tilbageblik:

Af Louis Timmermann

Jeg er født i Askov 11.6.1929, men allerede året efter købte far huset i Søndergade 101, hvor jeg boede til jeg var udlært i 1948. Siden arbejdede jeg bl.a. i Sverige og Kolding indtil jeg startede firmaet i 1954. – Min mor hedder Helene og min far Knud Timmermann.

Malerfirmaet Timmermann:

Dobbelthuset 101-111, Louis Timmermanns barndomshjem. Det er Louis Timmermann til højre. Venligst udlånt af Louis Timmermann.

For at forstå hvorfor jeg valgte at starte malerforretning netop i Vejen, skal der følgende forklaring til:

Fra den dag jeg blev udlært i 1948, besluttede jeg, at jeg selv ville have en forretning engang, og siden da spinkede og sparede vi, hvor vi kunne. Når jeg skriver "vi", skal det tages helt bogstaveligt, for hvis ikke ens hustru var med på ideen, kunne det faktisk ikke lade sig gøre. Lånemuligheder var en by i Rusland – i alt fald skulle man have mindst 2 kautionsister, og da jeg ikke kendte nogen velhavere, måtte jeg droppe den tanke. Men først i 50-erne havde vi sparet nogle tusinde kroner sammen.

Nu var det store spørgsmål: Hvor skulle det være?

Det var ret underordnet, hvor i landet det blev – blot ikke på Sjælland.

Min far arbejdede på Brønds barnevognsfabrik som maler - flittig og trofast, men da den gamle og meget afholdte fabrikant døde, overtog hans søn firmaet, og han antog en værkfører, som ret hurtigt fyrede flere af de gamle medarbejdere – flere af dem få år før, de kunne få pension. Hvad skulle de så leve af? Joh, min far valgte at starte en malerforretning, men da han ikke havde spor forstand på regnskab, gik det ikke særlig godt.

Da han kendte mine planer, foreslog han, at han ville droppe forretningen og at jeg i stedet startede i Vejen, hvor jeg jo kendte en del mennesker. Så kunne han eventuelt blive ansat hos mig, hvis der blev travlt i butikken, og det blev der efterhånden. Jeg var hermed sikker på at have en solid og loyal medarbejder. Det endte med, at jeg købte en stige, et tapetbord, pensler og materialer, og det var med store forventninger, at jeg satte en annonce i Vejen Avis den 1. juli 1954 – 19 dage efter at jeg var fyldt 25 år. Heldigvis gav denne annonce pote.

Om vinteren var det småt med arbejde, for da

Mangler De Maler i Huset?

saa ring blot til Telefon 18,
og vi er der paa Pletten.

Malerm. L. Timmermann,
Søndergade 111, Vejen.

Annonce i Vejen Avis 1954
Venligst udlånt af Louis Timmermann

man fyrede med kakkellovn turde vi ikke tapetsere, for man kunne så risikere, at det hele tørrede for hurtigt. Så var jeg nødt til at finde andre indtægtskilder, og det var ret vanske-

ligt, men så kom jeg i tanke om, at jeg efter krigen en overgang var medlem af hjemmeværnet i Vejen. Man søgte folk til uddannelse i Vingsted og Nymindegab, og jeg meldte mig dertil. Det drejede sig om ca. en måned. Vi fik udbetalt tabt arbejdsfortjeneste, så på den måde overlevede vi vintrene 1955-1956.

Derefter havde vi heldigvis så meget arbejde, at jeg fik råd til at deltage i regnskabskursus på Brandbjerg Håndværkerhøjskole, og det var virkelig et godt kursus, hvor jeg lærte vigtige ting, bl.a. at der var noget, der hed omkostninger, og at disse selvfølgelig skulle medregnes, når man skulle kalkulere og skrive regninger. Dette kursus var også medvirkende til, at min regnskabsføring blev bedre, for de første år, hvor jeg var selvstændig, bestod mit regnskab af to søm på værkstedet – et til at hænge bilag for udgifter og et til at hænge bilag for indtægter op på. Denne primitive form for regnskabsføring førte selvfølgelig til, at jeg hvert år blev indkaldt til "Torskegilde" på kommunekontoret. Det foregik på den måde, at man skulle stå skoleret for ligningskommissionen med sit årsregnskab, og så blev man udspurgt om detaljer i regnskabet, som man ikke altid kunne svare på. Det var ikke særlig behageligt. Der var ikke tale om snyderi, men kun ukendskab. Heldigt nok for mig kom der en dag en mand til mig og spurgte, om jeg ikke skulle have en revisor til at føre mit regnskab og efter en kort betænkningstid, besluttede jeg mig for at sige ja, og det har jeg aldrig fortrudt. Siden da har jeg aldrig været indkaldt til torskegilde.

Arbejdsomt gik det fremad, langsomt, men sikkert. Jeg havde fra starten besluttet, at jeg udelukkende ville bruge mund til mund-metoden for at få arbejde. Det lykkedes faktisk, for jeg brugte ikke en krone til reklame før mit 25-års jubilæum. Men selvom der kom mere og mere arbejde ind, måtte der spares, hvor der kunne spares. F.eks. varede det længe inden der blev råd til en bil. Jeg

brugte cyklen og en cykelanhænger, som min far havde lavet til mig. I anhængerens kunne de fleste materialer anbringes. Resten blev anbragt på bagagebæreren – 2 spande på styret og en stige over skulderen – så var "varevognen" klar til udrykning.

Jeg tog selvfølgelig det arbejde, der bød sig. Det blev derfor tit til mange kilometer på cyklen. Ofte var det kunder på landet – bl.a. havde vi meget arbejde på en gård i Sønder-skov. I den forbindelse udskrev jeg for første gang en regning på over 1000 kr. – et meget stort beløb på den tid.

En ung Louis Timmermann som telegrafist i hjemmeværnet.
Venligst udlånt af Louis Timmermann

En morsom ting fra samme gård var, at da jeg besøgte gården for at aftale, hvornår vi skulle starte, sagde konen til mig, at vi ikke behøvede at tage mad med, for vi var velkomne til at spise sammen med dem. Det syntes jeg var vældig venligt af hende, men jeg kiggede nu alligevel noget, da jeg kom med min regning, for da jeg præsenterede hende for min regning, viste hun mig modsat sin regning for så og så mange middage. Det havde vi aldrig prøvet før - eller siden, selvom vi er blevet budt på mad på mange af gårdene.

Først i 1959 blev det alvor med en bil. Det var en brugt Opel Van, jeg købte. Den var ret

billig da en god ven, der var mekaniker, hentede den i Tyskland. Det kunne man dengang og sparede på den måde mange penge. Senere købte jeg en større Opel, og nu kunne vi også for første gang holde ferie. Det skete på den måde, at vi 3, min kone, vores søn og jeg pakkede madkurven, og så kørte vi lørdag morgen ud i vores skønne land. Det blev enten ture til Fyn eller nordpå. Vi sov alle 3 i bilen og kørte hjem igen i løbet af søndagen. Efter 10 år blev der råd til en rigtig ferie, idet min hustru og jeg fløj med præsten til Costa del Sol og boede på hans hotel. Otte dage – ikke mere, for jeg skulle selvfølgelig hjem igen for at genoptage arbejdet.

Jeg slog græs for Niels Hansen Jacobsen.

Da jeg for nogen tid siden læste i avisen, at amatørarkæologer i Vejen havde været henne ved "Hytten" (Niels Hansen Jacobsens bolig) for at besøge det sted, hvor han gennem flere år havde smidt ikke brugbare ting ud, og det lykkedes de to at finde kunstnerens "køkkenmødding", som det blev kaldt – altså næsten som dem, man har fundet fra stenalderen. Da jeg læste den artikel, kom jeg til at tænke på, at jeg selv i sin tid havde smidt noget dér – selvfølgelig efter ordre fra Niels Hansen Jacobsen selv.

Jeg var 12 år i 1941, og da jeg gerne ville tjene lidt lommepenge, reagerede jeg en dag på et skilt i vinduet hos boghandler H. Bruun-Møller. Man søgte en bydreng til forefaldende arbejde. Jeg søgte det og fik jobbet. Jeg var der i 2 år.

Bruun-Møllers hustru var i nær familie med Niels Hansen Jacobsen, så de hjalp ham med flere ting.

I sommeren 1941 groede græsset næsten lige så villigt som nu, og da Niels Hansen Jacobsen ikke selv kunne overkomme at slå græs-

set, fandt Bruun-Møller det helt i orden at sende bydrengen til "Hytten" for at slå græsset. Jeg havde ikke noget imod det, for det var jo et lille afvekslende job fra bydrengjobbet, når jeg var dér. Jeg nåede derhen flere gang i løbet af sommeren 1941. Ofte havde jeg et lille ekstrajob, når jeg besøgte "Hytten". Niels Hansen Jacobsen bad mig ofte om at smide keramik ud, som han syntes var mislykket.

"Hytten" - Niels Hansen Jacobsens bolig.
Fotoet er venligst udlånt af Vejen Miniby.

Senere er jeg kommet til at tænke på, at jeg måske er det eneste nulevende menneske, der har talt med Niels Hansen Jacobsen.

Jeg var brandmand i Vejen

I sin tid var brandvæsenet i Vejen kommunalt fritidsbaseret, og som følge deraf var mange ansatte selvstændige håndværkere, så jeg meldte mig også dertil.

I starten blev vi hidkaldt ved at en sirene tudede, og lyden kunne høres over hele byen, og så skulle man på telefoncentralen, som dengang fandtes i den store bygning ved tunnelen, hvor bl.a. urmager Schmidt havde butik, og i forgangen havde centraldamerne på en tavle skrevet, hvor det brændte, og så kunne vi enten køre direkte til stedet eller hen på falckstationen. Da Phønix brændte i 1967, var jeg med, og der var godt nok blus på, og mange undrede sig over, hvor hurtigt ilden bredte sig, men der var altså en naturlig

forklaring: Oppe under loftet var der gennem årene opbygget et tæppe af spindelvæv, som var blevet gennemvædet af asfaltdampe fra fabrikationen, og så virkede det som en lunte!

En anden brand, som jeg tydeligt husker, var under FDBs byggeri af det store centrallager.

Midt i den ufærdige hal stod der en samling gasflasker, som der var gået ild i. Jeg kørte til centralen og fik at vide, hvor det brændte, og netop på det tidspunkt var viadukten spærret, så jeg måtte tilbage til Fuglesangsalle og den vej til brandstedet.

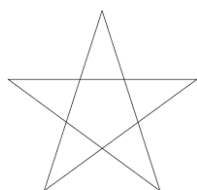
Da jeg kom tæt på, undrede det mig, at der ikke var et menneske at se, ej heller nogen brandfolk! Forklaringen var, at der kort forinden jeg ankom, var sprunget en flaske i luften med en sådan kraft, at resterne havnede på den anden side af hovedvejen Kolding-Esbjerg.

Efter at have hørt den forklaring, holdt jeg mig lidt i baggrunden under resten af slukningen.

En anden brand skete pinselørdag 1960. Det var den gamle kendte Brønds Barnevognsfabrik på Plantagevej, som havde ligget der siden starten i 1917, der brændte. Jeg boede ikke så langt derfra, så jeg var tidligt på stedet og kom hurtigt i gang med slangerne.

Denne ulykkelige hændelse resulterede i, at hele fabrikken brændte ned. Den blev dog bygget op igen, men firmaet lukkede i 1971.

Louis Timmermann.

Vejen Kunstmuseum - vi bygger om.

Artiklen er lånt fra Vejen kunstmuseums hjemmeside www.vejenkunstmuseum.dk, og gengives med tilladelse af Vejen Kunstmuseum.

Set fra Troldepringvandet på Museumspladsen reetableres nord-syd-aksen til det gamle elværk i Lindegade gennem en mellembygning med glasfacader. Taghældning mimer elværkets gavl. Den nye bygning mod øst/venstre har samme dybde som bygningen mod vest/højre, der i 1940 blev opført som topmoderne bibliotek. I dag er bygningen en del af museet med mange vigtige kvadratmeter til bl.a. særudstillinger.

I december 2016 fik Vejen Kunstmuseum tilsagn fra A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal om støtte på 28,6 mill. kr. til et større nybyggeri, der omfatter udstillingssale og etablering af et specialbygget magasin til samlingen. Donationen kommer i forlængelse af, at Fonden i 2008-2009 muliggjorde fremtidssikringen af Troldepringvandet og i 2013-2014 bekostede nytænkningen af Museumspladsen i Vejen. I forbindelse med nybyggeriet har Vejen Kommune givet tilsagn om 10 mill. kr. til renovering af den vestlige del af museet. Ved museets opførelse i 1924 var det skræddersyet som hjem, atelier og museum for billedhugger Niels Hansen Jacobsen og hans samtidige – især for et udvalg af de danske symbolister. Ingen havde dengang forudset dagens museumsaktiviteter med særudstillinger, publikationer, formidling, projekter i og omkring museet, den store bil-

ledskole og et væld af arrangementer året igennem. Baglandsplads var der ikke sat af til. Over årene er enhver ledig cm² blevet udnyttet maksimalt. Der er ganske enkelt ikke længere plads til den livsvigtige samling, udstillingerne, magasinering af værker, værksted med mere. Det rådes der nu bod på i et projekt, der gør mange gode ting på samme tid.

Reetablering af forbindelsen mellem Troldepringvandet og elværket.

Helt central er det at få reetableret den visuelle forbindelse mellem to dele af en unik historie om at tænke helt ud af boksen: Troldepringvandet blev i 1923 opført som kølebassin til elværket i Lindegade og sprang frem til 1950'eren døgnet og året rundt med brandvarmt vand. Den visuelle forbindelse mellem elværket og springvandet blev brudt i 1975 ved opførelsen af den lange bygning, der nu er nedrevet til fordel for nybyggeriet.

Da Niels Hansen Jacobsen havde modelleret det unikke Troldepringvand, samledes byens foreninger og borgere om at bygge bysbarnet et museum i springvandets øst-vestakse. Det var en imponerende gerning i en stationsby på dengang blot 3.000 indbyggere... og for en kunstner, der stod midt i sit virke!

Den visuelle forbindelse mellem springvandet og det gamle elværk er nu reetableret. Der hvor nybyggeriet skærer akse mellem de to, er opført en mellembygning med glasgavle. Nu kan man kigge fra Troldepringvandet gennem til det gamle elværk – og den anden vej! Mellembygningen bliver et åbent, lyst og venligt pauserum for museets gæster.

Et andet vigtig mål har været at skabe tilgængelighed, få etableret handicaptolletter, gode forbindelser og optimal udnyttelse af

museets udstillingsale i 4-5 forskudte niveauer. Her er tale om et nybyggeri, hvor de 167 m², der blev opført i 1975, skiftes ud med en bygning, der giver museet lidt under 1000 m² til udstillingsarealer og livsvigtigt baglandsplads til opbevaring og arbejde med

Fra nord er modellen af museet fotograferet fra Østergade, så man fornemmer akse mod syd gennem springvandet til det gamle elværk. Øverst ses den lange 1975-forbindelsesgang mellem den ottekantede Skibelunds sal til venstre og det gamle bibliotek i højre side. Nederst er den fotograferet med nybyggeriet, hvor forbindelsen mellem Troldepringvandet og det bagvedliggende gamle elværk reetableres. Modelbygger Rasmus Heide har skåret bygningerne af planker fra museets over 80 år gamle skovstore bøgetræer, der blev fældet december 2012, da arbejdet med etablering af den nye Museumsplads gik i gang.

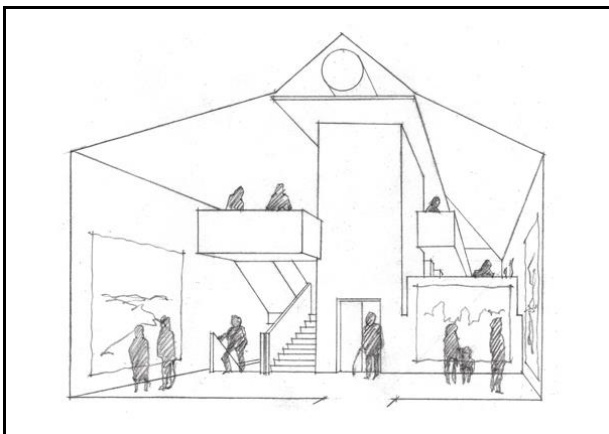
museets righoldige samling på i dag over 5.000 værker – skulpturer, keramik, malerier, tegninger, grafik, møbler og meget andet.

Den nye bygning, M-huset

Nybyggeriet er tegnet af fredningsarkitekt Steffen Søndergaard. Over årene 1997-2004 har han forestået den etapevise renovering af museets ældste sale og er fortrolig med genius loci, stedets ånd. Tilbage i 2002 tegnede

han de første skitser til et nybyggeri, der kunne udligne de forskudte niveauer mellem byggerierne fra 1914, 1924, 1938 og 1940.

Steffen Søndergaard har tegnet en bygning, der stille og underspillet passer sig ind i museets eksisterende bygningsmasse. Som det øvrige byggeri holdes den i røde mursten. Den skaber på bedste vis forbindelse mellem de ældste sale og museets særudstillingssale, der i 1940 blev opført som dengang topmøerne bibliotek. Museets ældre bygninger bærer diskrete lodrette facadedekorationer, mens nybyggeriet har vandrette bånd, der opstår i skiftet mellem hel- og halvanden sten i ydermuren. I pagt med den bagvedliggende bærende konstruktion har facaden fået en zig-zag dekoration, der kan læses som et stort M for MUSEUM.

Set fra øst har arkitekt Steffen Søndergaard tegnet indgangen til M-huset, hvor man til venstre for elevatoren kan gå ned til den aktuelle særudstilling, eller gå op til et udvalg af samlingens værker.

Byggeri i fire etager

Alle etager bliver tilgængelig i en stor elevator eller ad trapper. Den nye bygning får en gevaldig dyb kælder, hvor den nederste etage rager ind under Museumspladsen. Den vil kun være tilgængelig for museets personale.

Dernede er der indrettet magasin med specialreoler til ophæng af indrammede værker og masser af reoler til opstilling af keramik, skulpturer og andet fra samlingen. Den halvdybe kælder kommer til at rumme særudstillingssale og den høje stue indrettes til præsentation af et udvalg af museets faste samling. Svævende indenfor samme rum er der opbygget en førstesal, hvor der også vil være plads til mindre værker fra den faste samling såsom tegninger, smykker og statuetter.

Nybyggeriet udligner niveau-spring

Fra Skibelundsalen bliver der mod vest gennem en lille mellembygning adgang i samme niveau til den nye M-bygning. Ad trapper eller i elevator kan man dér vælge at gå videre mod vest ned i den halvdybe kælder til særudstillingerne, eller op til den halvhøje stueetage til værker fra museets faste samling.

Forbindelsen mellem den halvhøje stueetage i det nye M-hus og det tilsvarende niveau i den gamle biblioteksbygning sker gennem mellembygningen på en bro. Der kan man stå i akse mellem det gamle elværk og Trolde-springvandet. Under broen er der en forsænket gennemgang, så man kan passere i kælderniveau fra M-huset til det gamle bibliotek.

Renovering af den gamle biblioteksbygning

I løbet af 1940 afsluttedes på Museumspladsens sydvestlige hjørne opførelsen af Vejen Bibliotek. Bygningen er tegnet af byens dygtige arkitekt Frands Dahl-Nielsen (1902-1984). Det imponerende bibliotek blev opført efter datidens nyeste forskrifter. Der blev dog ikke holdt stor,

festlig indvielse pga. krigen. Etapevis fra 1983, gennem 1990'erne og endelig i år 2000 har museet fået fuld råderet over bygningen. Her har været indrettet et nødtørftigt magasin, værksted, keramiksamling i kælderen, særudstillingssale i den halvhøje stueetage og værkstedsrum på loftet til Vejen Billedskole og museets formidling.

I forbindelse med nybyggeriet har Vejen Kommune afsat midler til renovering af bygningen. De tre etager er nu forbundet med en lift. Den er bygget ind midt i trappeskakten i den nordlige side af huset. På første sal når den op i den lange nyopførte kvist, hvorfra der er en fin udsigt over Museumspladsen. Øverst oppe under rytterlyset indrettes Keramiksamlingen.

I den høje stueetage kommer museets vestligste sal fortsat til at huse oplevelseslandskabet, der i 2016 blev etableret med tilknytning til Pippi-tegneren Ingrid Vang Nyman (1916-1959). Etagens to særudstillingssale benyttes til at perspektivere museets samling af hendes værker – den største i offentlige eje takket være omfattende gaver fra hendes slægtninge, der gennem generationer var knyttet til Vejen.

Arkitekt Steffen Søndergaards perspektivskitse viser, hvordan nybyggeriet kommer til at tage sig ud set fra sydsiden langs Lindegade. Til højre ses indgangen til det, der i 1914 blev opført som Niels Hansen Jacobsens atelier ved Skibelund Krat. Med midler fra Ny Carlsberg-fondet blev bygningen i 1938 sten for sten flyttet ind til Vejen som den første udvidelse af museet.

Med direkte adgang til kælderen under M-huset fortsætter særudstillingssalene rundt i det gamle biblioteks kælder fra den østlige sal, langs sydsiden af huset og om i vest. I nordsiden af kælderen er der nu indrettet tidssvarende toiletforhold. For første gang får museet handicaptoliet efter moderne forskrifter – endnu en ting, som ingen tænkte på ved opførelsen i 1924! Næsten usynligt for museets gæster, er der i kælderen også indrettet et mindre værkstedsrum samt et kontor.

Tetesa Nielsen

OBS:

Vejen Kunstmuseum holder LUKKET frem til åbning af det "nye" museum sidst på året 2021.

Bøger til udlån:

Foreningen har nogle bøger, som medlemmerne kan låne.

Det drejer sig om følgende titler:

Ejner Pedersen: Håndværk og livsværk

I. C. Heuch: Kunsten at læse

Kristian La Cour Pedersen: Minder fra Georgia og Knud Pedersens skolehjem i Skibelund

Kristian Nielsen: Livserindringer

Mogens Krintel: Det er da gået meget godt

Mogens Krintel: Livet på Brejdablik i Vejen

Niels Fjord: Fortællinger og skitser fra mit liv

Niels Hansen Jacobsen – udgivet i anledning af hans 150-års fødselsdag

Ole E. Christiansen: Den tyske kommandant og danskerne

Ole E. Christiansen: Krigen, der aldrig kom 1-4.

Poul Dam: Arnfred

Vejen besat og befriet: DVD.

-----OO-----

Vejen Lokalhistoriske Forening, Huset, Østergade 2, 6600 Vejlen

Formand: Leif Meineche

Næstformand: John Kristensen

Kasserer: Poul Erik Poder

Sekretær: Lise Krintel

Medlem: Tove Nielsen

1. suppleant: Niels Fjord

2. suppleant: Erik Völcker

Revisor: Viktor Fejfer Jacobsen

Ønsker du at blive medlem af foreningen, kan du gøre dette på hjemmesiden:

www.vejenbys.dk

Lokalhistorien, gammelt og nyt - Vejlen Lokalhistoriske Forening:

Redaktion: Birthe Klockmann Nielsen, Mogens Krintel og Tove Nielsen.

Vejlen Lokalhistorisk Arkiv, Østergade 2, 6600 Vejlen.

Åbningstider: mandag kl. 10.00 – 18.00 og tirsdag kl. 9.00 – 13.00

Hvad der er sket i foreningen:

På mandagsmøderne er der ofte en indleder, men mandagsmøderne i første halvår af 2021 blev aflyst pga. coronakrisen.

Der scannes fortsat billeder ind på arkivet samt ompakkes negativer, og der er mange billeder, så hvis nogen har lyst til nogle hyggelige timer, er der mulighed for at melde sig til dette arbejde. Man skal rette henvendelse til John Bent Kristensen tlf. 20 67 71 02.

Kalenderen:

Mandagsmøder: Normalt den første mandag i hver måned mødes vi til medlemsmøde.

Mødedatoer i 2. halvår af 2021: På grund af coronakrisen kan der ikke planlægges noget på nuværende tidspunkt, og medlemmer og andre interesserede kan holde sig orienteret på hjemmesiden www.vejenbys.dk. Herudover vil formanden som hidtil indkalde til møderne.